

REKOMENDACIJOS DĖL PASIRENGIMO IR VEIKSMŲ VYKDYMO „ORO PAVOJAUS“ ATVEJU

PREVENCINIAI VEIKSMAI

Jeigu jūsų įstaigos statinys nėra priskirtas priedangai, turite išsiaiškinti, ar artimiausioje aplinkoje esantys kitų įstaigų priedangos statiniai pagal apkrovą galėtų jus priimti. Šis punktas galioja ir tais atvejais, jei dėl nenumatytų priežasčių jūsų turimo priedangos statinio rūšiai ar koridoriai taptų netinkami naudoti (pvz., dėl avarijos, užliejimo ar pan.).

Jeigu tektų trauktis iš savo pastato, turite išsiaiškinti, ar artimoje aplinkoje esantys kiti priedangos statiniai (pavyzdžiui: rūšiai, požeminės automobilių stovėjimo aikštelės, perėjos ir t. t.) yra prieinami (neužrakinti, numatomas talpinamų žmonių srautas pakankamas).

Įvertinkite atstumą iki artimiausio priedangos statinio. Ar racionalu būtų judėti iki jo, atsižvelgiant į sugaištamą laiką ir galimą pavojų? Dažniausiai geriausia bus likti savo patalpose.

Įvertinkite mokinių / ugdytinių skaičių ir galimus jų kontrolės mechanizmus. Jeigu skaičius didelis, atmeskite galimybę persikelti į kitą priedangos statinį, kadangi judėjimas būtų chaotiškas ir sukeltų didesnę pavojų, nei suteiktą apsaugą.

Nustatykite patalpas, kurios būtų tinkamos priedangai ir jas parenkite:

- Prioritetinės patalpos yra rūšys ir cokolinis aukštas. Šiame pastato lygyje atlaisvinkite visas didesnes patalpas, laikomus daiktus pagal galimybes perkeltkite kitur, atlaisvinkite patekimo kelią, numatykite, kokios grupės / klasės bus talpinamos konkrečioje vietoje.
- Atlikite skaičiavimus, kiek praktiškai žmonių gali tilpti jūsų apsaugos patalpose. Pagal teises rekomendacijas vienam žmogui priedangos statinyje turi būti skiriama 1,5 m², tačiau praktikoje, kada turime ekstremalią situaciją, trumpalaikiai apsaugai iki 2–3 valandų galime orientuotis į 0,75–1 m² vyresnių klasių mokiniams ir 0,5–0,6 m² ugdytiniais bei pradinukams. Svarbu įvertinti tai, kad ankšta erdvė skatina panikos plitimą, todėl mažesnėse patalpose talpinkite pačius mažiausius (darželinukus, pradinukus), nes jiems lengviau psichologiškai išbūti ankštoje erdvėje ir jie užima mažiau vietos.
- Įvertinkite patalpų vėdinimą. Dažnai rūšio ar cokolio patalpose jis būna nepakankamas, ir praktika rodo, kad, esant didesniam žmonių skaičiui, per tam tikrą laiką pradeda trūkti oro. Patikrinkite galimus papildomo vėdinimo procesus. Pavyzdžiui, ar patalpose esantys langai gali būti atidaryti. Jeigu taip – numatykite priemones, kuriomis atidarytą langą būtų galima saugiai pridengti nuo tiesioginio poveikio. Patikrinkite, ar įstaiga turi mobiliųjų ventiliatorių. Nors juos naudojant šviežio oro tiekimas nebus užtikrintas, bus sukurta oro cirkuliacija ir patalpa taps „gaivesnė“.
- **Jeigu rūšio patalpų ir (ar) cokolinių aukštų neturite arba juose visa įstaigos bendruomenė netelpa**, numatykite pirmo aukšto patalpas, kurios būtų apsaugotos „dviejų sienų taisykle“ ir neturėtų langų. Dažniausiai tam tikslui tinka pastato koridoriai. Geriausias variantas pasirinkti apsaugos vietas yra tie koridoriai, kurie iš abiejų pusių yra apriboti klasėmis, patalpomis arba kabinetais. Tokiu atveju turime „keturių sienų taisyklę“. Jeigu ir šių patalpų nepakanka, orientuokitės į tas pastato vietas, kuriose patalpos iš vienos pusės yra apribotos dviejomis sienomis, nėra langų į gatvę (geriau į vidinį kiemą), ir pagalvokite, ar turėtumėte galimybių bei priemonių tuos langus pridengti. Dvi mūrinės sienos vis tiek suteikia labai aukštą apsaugos lygį nuo skeveldrų.
- Numatykite judėjimo schemas – kurios grupės / klasės į kurias patalpas eis. Judėjimo kelias turėtų būti numatomas trumpiausio atstumo principu.
- Prevenciškai arba organizuojant pratybas rekomenduotina atlikti priedangos vietų (patalpų) žymėjimą, kad susiformuotų grupės / klasės įprotis eiti į konkrečias patalpas, kurios joms yra numatytos. Tokiu atveju bus taupomas laikas ir reikės mažiau komunikacinių išteklių.
- Nustatykite algoritmą, kuriuo vadovaujantis iš anksto numatytos patalpos, skirtos konkrečiai grupei / klasei, būtų pakeičiamos kita grupe / klase (kad neliktų tuščios).
- Aptarkite su mokytojais, kokios veiklos priedangos patalpose turi būti organizuojamos su grupėmis / klasėmis, kad būtų mažinama panikos protrūkio tikimybė. Pačios pirmosios minutės po evakuacijos yra kritiškiausios – ugdytiniai / mokiniai dar dreba nuo patirto streso, o už sienų gali girdėtis sirenos ar kiti garsai. Todėl šiuo atveju rekomenduojama taikyti „garsų filtrą“. Tai gali būti dainavimas,

skandavimas, mokomosios medžiagos ar kitų garsinių elementų leidimas per garsintuvus.

Rekomenduojama pagal vaikų amžių numatyti žaidimus, kurie galėtų būti organizuojami. Pavyzdžiui, darželio grupės žaidžia „pirštukų teatrą“, „paliesk kūno vietą“ ar kitus funkcinis žaidimus; 1–4 klasių mokiniai – „žodžių grandinė“, „kolektyvės pasakos kūrimą“; 5–12 klasių mokiniai – „smegenų mankštą“ (galvosūkių žaidimus), „ateities projektą“, „įžeminimo žaidimą“ (reikia parodyti 5 daiktus, 4 dalykus paliesti, 3 garsus įvardyti, 2 kvapus užuosti, pasakyti 1 gerą savybę apie save).

- Pasiruoškite „priedangos krepšį“ arba numatykite algoritmą, kuriuo vadovaujantis jis būtų greitai surenkamas. Priedangos krepšys – tai tie daiktai, kurie yra būtini žmonėms, esantiems priedangos patalpose. Neatsiejama to dalis yra vandens atsargos arba aprūpinimo juo organizavimas, įstaigoje esančios vaistinės, aukščiau aptarti ventiliatoriai arba vėdinimo sistemos aktyvavimas, vaikų sąrašai, fiziniai žaidimai (tarkime, „Uno“ kortos ar pan.), popierius, jei būtų organizuojamos užduotys (pavyzdžiui, piešimas), įstaigos turimi žibintuvėliai, valgykloje / virtuvėje esantys skanumynai ar užkandžiai (jie mažina stresą).

Jeigu jūsų įstaiga yra priedangos statinys, būtina atlikti „namų darbus“ ir patikrinti, koks yra priedangos patalpų užpildomumas jūsų ugdytinių / mokinių ir darbuotojų atžvilgiu. Šiame procese skaičiuojama, kokios patalpos ir kokių kiekiu yra užpildomos bei kiek „laisvų“ vietų lieka priimti pašalinius asmenis iš „gatvės“. Atkreiptinas dėmesys, kad, jei tik yra galimybė, mokyklos bendruomenės nariai priedangai turėtų naudoti atskiras patalpas nuo pašalinių asmenų. Jūsų įstaigoje prioritetas lieka užtikrinti ugdytinių / mokinių apsaugą, todėl jiems suteikiamos patikimiausios patalpos, o pašaliniams asmenims – likusios saugios patalpos

Siekiant tinkamai pasirengti informacijos keitimosi procesui rekomenduojama patikrinti:

- Ar visų darbuotojų telefonuose yra aktyvinta tinklinio korinio ryšio funkcija (galimybė gauti perspėjimo pranešimus)
- Ar administracijos darbuotojai turi galimybę susisiekti su visais personalo nariais
- Ar auklėtojai / mokytojai turi tėvų telefono numerius, kuriais galėtų perduoti informaciją.

FAKTINIAI VEIKSMAI PAVOJAUS PASKELBIMO ATVEJU

Įstaigos reagavimas pagal skirtingus pavojus lygius:

- **RAUDONAS** pavojus lygis – „Oro pavojus“

Tai pats aukščiausias ir kritiškiausias lygis – fiksuojama tiesioginė karinė grėsmė iš oro. Apie jį pranešama civilinės saugos sirenų ir (arba) pranešimų į mobiliuosius telefonus principu, taip pat informacija yra transliuojama per radiją ir televiziją.

Tokio pavojus lygio metu reaguojama akimirksniu – stabdomas ugdymo procesas, centralizuotai judama į priedangos patalpas. Griežtai draudžiama artintis prie langų ar išeiti į lauką.

- **GELTONAS** pavojus lygis – „Padidėjusi parengtis“ / „Grėsmė“

Skelbiamas tada, kai pasienyje fiksuojamas pajėgų aktyvumas arba kaimyninėse šalyse vyksta masinis oro apšaudymas, kurio trajektorija gali pasikeisti. Perduodant informaciją apie šį pavojų sirenos nejungiamos, informavimas vykdomas tik per oficialius civilinės saugos kanalus, vadovybės pranešimus, specialias programėles ar mobiliuosius telefonus.

Tokio pavojus lygio metu tiesioginio smūgio pavojus šią sekundę nėra. Tai laikas, skirtas maksimaliai parengčiai. Ugdymo procesas tęsiamas, tačiau visi darbuotojai turi būti aktyvios parengties. Rengiami „priedangos krepšiai“. Perėjimas iš geltono į raudoną lygį gali įvykti akimirksniu.

- **BALTAS** pavojus lygis – „Pavojus praėjo“ / „Ramybė“

Reiškia, kad grėsmė neutralizuota, objektai pakeitė kryptį arba nukrito ir šiuo metu pavojus gyvybei jūsų zonoje praėjo. Tokiu atveju gaunamas pranešimas į telefonus: „Oro pavojus atšauktas“.

Grįžimui prie kasdienės veiklos būtina: išvesti ugdytinius / mokinius iš priedangos patalpų ir grįžti į grupes / klases, sutikrinti, ar niekas nepasiklydo, skirti kelias minutes nusiramimui, aptarti emocijas ir panašiai.

VYKDOMOS PROCEDŪROS PAVOJAUS METU

Judėjimas į priedangos patalpas. Gavę civilinės saugos pranešimą „Oro pavojus“, mokytojai nedelsiant nutraukia veiklą, patikrina, ar visi vaikai yra patalpoje, surikiuoja ugdytinius / mokinius ir artimiausiu iš anksto numatytu keliu juda iki jiems priskirtos priedangos patalpos. Pasiekus patalpą, vykdomas ugdytinių / mokinių išrikiavimas. Geriausia visus žmones suskirstyti taip, kad jie laikytųsi prie atraminės (nešančiosios) pastato sienos, būtų grupėmis / klasėmis, turėtų galimybę atsisėsti, būtų paliekamas reikiamas praėjimas, o atsakingas mokytojas nepasitrauktų nuo savo prižiūrimos grupės / klasės. Toliau pagal nurodymus pradedamas tėvų / globėjų informavimas, vaikų užimtumo organizavimas. Visi kiti darbuotojai vykdo administracijos duodamus nurodymus, kurie gali apimti reikiamų priemonių paėmimą (vanduo, vaistinėlės ir panašiai), koordinuoja judėjimą (paskirsto srautus); taip pat gali būti organizuojama pagalba mažesnio amžiaus vaikų perkėlimui į priedangos patalpą.

Administracijos veiksmai „Oro pavojus“ atveju. Papildomai turimomis priemonėmis perduoda informaciją darbuotojams (telefonai, garsintuvai, turimos garso sistemos, balsas), koordinuoja judėjimo struktūrą, tikrina patalpas dėl likusių žmonių, telkia reikiamus materialinius išteklius. Priedangos patalpose užtikrina viešosios tvarkos laikymąsi, skatina veiklas panikos mažinimui, teikia papildomas rekomendacijas dėl ugdytinių / mokinių suskirstymo, organizuoja patalpų vėdinimą ir (ar) oro cirkuliaciją. Esant galimybei, organizuoja pašalinių asmenų priėmimą į patalpas, įskaitant galimybę sudaryti sąlygas neįgalųjų asmenų poreikių tenkinimui, asmenų su augintiniais nukreipimui ir saugumo užtikrinimui.

Būtinųjų poreikių tenkinimas. Esant priedangos patalpose, ypač tais atvejais, kada reikėtų ten praleisti ilgesnį laiko tarpą, būtina užtikrinti gamtinių reikalų tenkinimą. Proceso metu ugdytiniai / mokiniai negali būti leidžiami vieni į artimiausius tualetus – kartu turi būti lydintis asmuo. Tai yra formuojama iš saugumo užtikrinimo poreikio. Rekomenduotina šį procesą užtikrinti renkant grupes, palydint jas į tualetą ir grąžinant atgal. Procesas kartojamas tiek, kiek tai reikalauja sąlygos.

Pirmosios pagalbos organizavimas. Asmeniui, kuris ekstremaliųjų situacijų valdymo plane yra priskirtas atsakingu už pirmosios pagalbos organizavimą, keliama pagrindinė funkcija stebėti ir prireikus suteikti pagalbą (vykdyti gaivinimą), jeigu ugdytinis / mokinis ar darbuotojas, paveiktas streso, panikos ar kitų sveikatos problemų, prarado sąmonę. Šiam procesui turi būti užtikrintos vandens, vaistinėlių atsargos, galimybė perkelti asmenį į kitą patalpą, turinčią daugiau oro.

Tėvų / globėjų informavimas. Nors ir yra reikalaujama skubios informacijos, tačiau reikia suprasti faktą, kad šis algoritmas nėra vykdomas tol, kol nėra užtikrinamas ugdytinių / mokinių saugumas, nes visos „pajėgos“ pavojaus metu yra skiriamos būtent šiam procesui. Kada visi ugdytiniai / mokiniai jau yra priedangos patalpose – organizuojamas informacijos perdavimas tėvams / globėjams. Kadangi standartinės komunikacijos priemonės, tokios kaip, pavyzdžiui, „Mano dienynas“, būtų neefektyvios (nes praktika rodo, kad tėvų įtrauktis / pasiekiamumas pavojaus metu yra ribotas), o kiti informavimo procesai gali užimti per daug laiko, įstaigos tėvų / globėjų informavimui turėtų apsvarstyti informacijos perdavimą trumpųjų SMS žinučių pagrindu. Informacijos turinys (tekstas) yra nustatomas administracijos lygmenyje, pasidalijama su auklėtojais / mokytojais, o jie savo ruožtu informaciją pasidalija su tėvais / globėjais.

Reagavimas, jeigu tėvai / globėjai atvyko pasiimti ugdytinių / mokinių. Oro pavojaus metu nerekomenduojamas judėjimas atviroje teritorijoje. Jeigu įstaiga susiduria su situacija, kad tėvas / globėjas atvyko pasiimti savo vaiko, rekomenduotina, kad jam būtų sudaryta galimybė likti su šeima priedangos patalpose, ir pateikiama informacija neišeiti iš įstaigos patalpų.

Papildomų priemonių įgyvendinimas siekiant padidinti žmonių saugumą pastato viduje.

- Jeigu priedangos patalpoje yra langai (nesvarbu kokio dydžio) rekomenduotina juos papildomai apsaugoti nuo galimo dūžio. Tam gali būti panaudotos priemonės nuo apklijavimo lipnia juosta, turimų daiktų užstatymo/pritvirtinimo iki (jeigu tai yra rūšys) smelio/žemių maišų sudėjimo
- Jeigu patalpoje, kurioje saugosi žmonės, yra langų rekomenduotina, kad jie laikytųsi žemiau lango linijos
- Atkreipkite dėmesį į visus daiktus, kurie yra apsaugos patalpoje. Apsisaugokite nuo galimo sužeidimo jiems griūnant. Tokius daiktus prevenciškai iš patalpų rekomenduojama arba pašalinti, arba pritvirtinti

- Darželiams papildoma rekomendacija į priedangos patalpas pasiimti turimą patalynę (anklodes) kurios gelbės minkščiau atsisėti
- Mokyklose, ruošiantis prevenciškai, reikėtų numatyti galimybę (jeigu leidžia laiko intervalai, tarkim skelbiamas geltonas pavojus) į priedangos patalpas sunešti sporto salės inventorių (čiužinius), ar kitas mokykloje turimas minkštas priemonės.

PABRĖŽTINA, KAD ŠIO PAVOJAUS METU YRA REAGUOJAMA BESĄLYGIŠKAI, TAI REIŠKIA, KAD TURI BŪTI NAUTRAUKIAMOS VISOS VEIKLOS, STABDOMI PROCESAI IR IMAMASI BŪTINŲJŲ SAUGOS PRIEMONIŲ.

Rekomendacijos yra informacinio pobūdžio parengtos MB „Saugi darbovietė“ specialistų ir skirtos palengventi švietimo įstaigų reagavimo algoritmus „ORO PAVOJAUS“ metu.

